

Verslo praktikos (VPMF) įtaka kraštovaizdžio dizaino specialistų rengimui ir adaptacijai darbo rinkoje

Rima Mikaliūnienė*

Klaipėdos valstybinės kolegijos Technologijų fakultetas
Bijūnų g. 10, LT-91223 Klaipėda. El. paštas r.mikaliuniene@gmail.com

(Gauta 2011 m. sausio mėn.; atiduota spaudai 2011 m. kovo mėn.; prieiga internete nuo 2011 m. balandžio 18 d.)

Anotacija

Lisabonos strategijos įgyvendinimo programoje ir Lietuvos strateginiuose dokumentuose numatoma plėsti verslumo ugdymą tiek formalioju, tiek neformalioju būdu. Klaipėdos valstybinėje kolegijoje būsiami kraštovaizdžio dizaino specialistai ugdomi verslumu pagrįstu mąstymu. Žinių ir verslo administravimo įgūdžių jie įgauna atlikdami verslo praktiką. Straipsnyje bandoma iš arčiau pažvelgti į kraštovaizdžio dizaino studijų programos studentų praktiką imitacinėje verslo praktinio mokymo firmoje „Florameta“, skyrių veiklą bei praktikos įtaką studentams adaptuojantis darbo rinkoje.

Reikšminiai žodžiai: *verslumo ugdymas, verslo praktika, verslo administravimas, adaptacija.*

Abstract

The Lisbon strategy implementation programme and the strategic documents of Lithuania provides for expansion of entrepreneurship education in formal and informal means. In Klaipėda State College the future landscape design professionals are educated in a more entrepreneurial mindset. They take knowledge on business and management skills on the performance of business practices. This article attempts to take a closer look at the landscaping of students attending law simulation of practical business training firm "Florameta, chapter activities and practices influence on students' adaptation in the labor market.

Key words: *entrepreneurship, practice training firms, business management, adaptation.*

Įvadas

Šiuolaikiniai darbo rinkos pokyčiai kelia didelius reikalavimus net minimaliam įsitvirtinimui ir išgyvenimui visuomenėje. Naujai į darbo rinką ateinantys darbuotojai privalo turėti išskirtinius asmeninius, socialinius, profesinius ir kt. gebėjimus. Pakankamai svarbi pradinės karjeros fazės reikšmė tolimesnei karjerai, daro įtaką tinkamam ugdymo turiniui (Sakalas, Šalčius, 1997). Visuose švietimo lygiuose sustiprinamas dėmesys verslumui skatinti, diegiami aktyvūs savarankiškumą ir bendradarbiavimą skatinantys mokymosi metodai ir savarankiškos veiklos praktika (Dėl valstybinės švietimo..., 2005). Verslumas švietime suprantamas gana plačiai, kaip asmeninių savybių rinkinys akcentuojant savarankiškumą, atsakomybę, novatoriškumą, iniciatyvumą. Visas asmenybės verslumo ugdymas turi būti nukreiptas į galutinį rezultatą – turi būti išugdyta asmenybė gebanti savarankiškai ir atsakingai veikti. Europos komisijos komunikate (2010) pabrėžiama, kad verslumas yra svarbi ekonomikos augimo, darbo vietų kūrimo ir saviraiškos priemonė. Klaipėdos valstybinėje kolegijoje ruošiami kraštotvarkos specialistai verslumo įgūdžių mokomi imitacinėje verslo praktinio mokymo firmoje (toliau – VPMF) „Florameta“.

Tyrimo problema – kompetentingiems kraštotvarkos srities specialistams parengti reikalingi specialaus lavinimo dalykai ir bendrieji gebėjimai, skatinantys verslumą, nes trūksta miestų kraštovaizdžio formavimo, kraštovaizdžio vadybos ir kitų sferų specialistų (Grecevičius ir kt., 2010). Studentai, atlikdami verslo praktiką imitacinėje verslo praktikos įmonėje, dalyvauja visuose imitacinės verslo įmonės veiklos etapuose nuo verslo plano parengimo iki ataskaitinio laikotarpio finansinių ataskaitų sudarymo. Kraštotvarkos studijų programos absolventai, siekdami sukurti sveiką, estetinę, jaukią aplinką žmogui, apsaugoti mus nuo dulkių, kenksmingų dujų ir triukšmo (Kučinskienė, 2006) bei tvarkydami mūsų aplinką, yra orientuoti į smulkaus ir vidutinio verslo įmonių kūrimą. Pasirinkta tyrimo tema yra aktuali, nes siekiama nustatyti, ar verslumo ugdymas daro įtaką kraštotvarkos specialistams adaptuojantis darbo rinkoje.

Tyrimo tikslas – atskleisti, ar verslo praktikos metu įgyti gebėjimai, veikia tolimesnę kraštotvarkos specialistų adaptaciją darbo rinkoje.

Tyrimo uždaviniai:

1. Atskleisti VPMF „Florameta“ veiklos gaires ir įgyjamas žinias bei gebėjimus.
2. Įvertinti verslumo įgūdžių veiksmingumą tolimesniam karjeros planavimui.
3. Apibendrinti anketinės apklausos duomenis ir pateikti išsamias išvadas.

Tyrimo objektas ir metodai

Tyrimo objektas – kraštotvarkos studijų programos studentų verslo praktika imitacinėje firmoje „Florameta“.

Tyrimo metodai – mokslinės literatūros, dokumentų analizė ir sisteminimas, kiekybinis (anketinė apklausa) ir kokybinis (pokalbis) metodas.

Siekiant išsiaiškinti, kokie gebėjimai, įgyti verslo praktikos metu, daro įtaką kraštotvarkos studijų programos studentams adaptuojantis darbo rinkoje, Klaipėdos valstybinėje kolegijoje 2009–2010 metais buvo atliktas tyrimas. Šio tyrimo metu buvo apklausti studentai, atliekantys praktiką VPMF „Florameta“ ir dirbantys absolventai. Anketos klausimai buvo pateikti 45 absolventams ir 25 studentams elektroniniu būdu, į klausimus atsakė 22 studentai ir 29 absolventai, iš viso buvo apklausta 51 respondentas.

Tyrimo rezultatai ir jų aptarimas

Verslo praktinio mokymo firmos – tai įmonės, kurios imituoja tikrų bendrovių veiklą, tikroje bendrovėje vykstančius procesus, prekiauja bei teikia paslaugas tarpusavyje ir pan. Praktinio mokymo firmos veikia Lietuvos mokymo institucijose (valstybinėse ir privačiose kolegijose, profesinėse ir vidurinėse mokyklose, gimnazijose), kurios rengia būsimočius ekonominio ir verslo vadybos profilio specialistus. Užsienyje tokios firmos veikia ne tik mokymo institucijose, bet ir darbo biržose, neįgaliųjų organizacijose, įvairiose moterų asociacijose, jos kuriamos prie stambių įmonių, kur mokomi savi darbuotojai. Lietuvoje šių įmonių veiklą koordinuoja SimuLith centras Vilniuje, o Europoje – Europen Pen-Intenational asociacija (Bačiulytė ir kt., 2009).

VPMF tikslas – suteikti studentams verslo žinių, formuoti ir įtvirtinti verslo įgūdžius. Firmoje sudaromos sąlygos teorines žinias (rinkodaros, personalo vadybos, finansų, buhalterijos, pardavimo, darbo su tiekėjais, užsienio kalbos, informacinių technologijų) taikyti praktiškai. Pagrindinės tokios firmos veiklos gairės:

- VPMF imituoja tikrų prekybininkų, paslaugų teikėjų veiklą ir atspindi realioje įmonėje vykstančius procesus;
- prekiauja tarpusavyje su tokiais pat VPMF Lietuvoje bei užsienyje;
- veikloje naudojami tikri dokumentai: sutartys, finansiniai dokumentai, mokesčių tarifai;
- dirbama vadovaujantis galiojančiais LR įstatymais, Vyriausybės nutarimais;
- VPMF veikloje nenaudojami tikri pinigai bei tikros materialios prekės, visa tai egzistuoja tik dokumentuose.

Dirbdami praktinio mokymo firmose studentai stengiasi savarankiškai spręsti darbo metu iškilusias problemas, įgyvendinti savo idėjas ir planus, įgyti darbo verslo firmoje praktikos.

Praktinio mokymo firmos veikla labai artima tikros verslo įmonės veiklai. Joje veikia keturi tipiniai skyriai: personalo, rinkodaros, pirkimo bei pardavimo, finansų. Netipinis skyrius, kuris yra pasirenkamas pagal imitacinės verslo įmonės vykdomos veiklos pobūdį – kraštovaizdžio dizaino studijų programos studentai dirba projektų skyriuje (želdynų projektavimas, įrengimas ir priežiūra). VPMF viskas yra tikra – skirtumas tik toks, kad nėra tikrų materialių prekių ir pinigai yra netikri (Ežerskienė, 2009).

Praktinio mokymo firmų tipiniai skyriai (SimuLith centras):

- *Personalo skyrius*. Jį sudaro administracija arba sekretoriatas. Šiame skyriuje studentai tvarko darbuotojų dokumentus: prašymus, darbo sutartis, pranešimus Sodrai, asmens bylas, rengia įsakymus. Skyriuje atliekamos funkcijos – įdarbinimas ir paskirstymas į skyrius, dirbančiųjų darbo laiko apskaita, gaunamos ir siunčiamos korespondencijos registravimas ir paskirstymas, darbuotojų susirinkimų organizavimas, organizacinė veikla.

- *Pirkimų ir pardavimų skyrius*. Jis steigiamas norint organizuoti firmai reikalingų žaliavų, medžiagų ir firmos darbuotojams reikalingų prekių ar paslaugų pirkimą; analizuoti prekių arba paslaugų pardavimą. Skyriaus funkcijos – firmai reikalingų prekių ar paslaugų pirkimas ir dokumentų pildymas, tiekėjų atranka, kitų firmų katalogų užsakymas, atsakymų į gautus prekybinius laiškus bei pretenzijų rašymas, gaunamų ir parduodamų prekių bei paslaugų kontrolė, muitinės importo dokumentų pildymas.

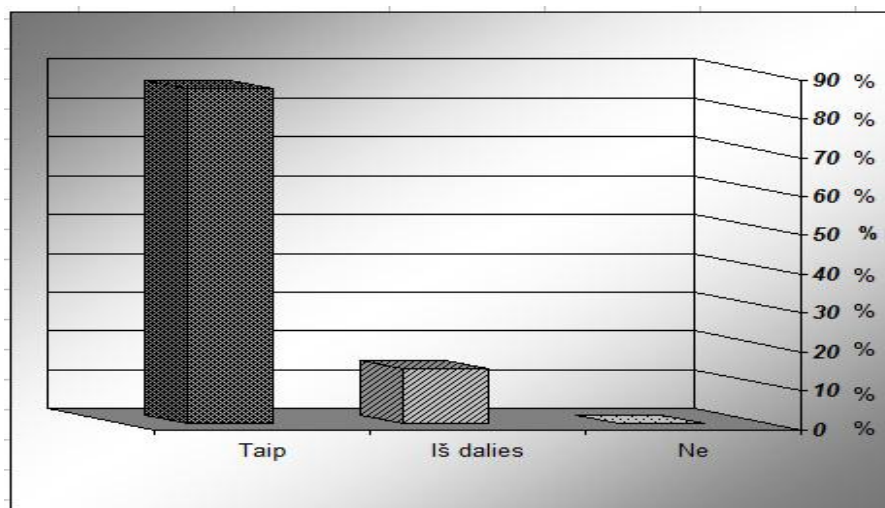
- *Rinkodaros skyrius*. Siekia firmos numatyto pelno ir kuo greičiau bei kokybiškiau patenkinti vartotojų poreikius. Skyriaus funkcijos – prekių ir paslaugų kainų nustatymas, pateikimo būdai, mokėjimo ir pristatymo terminai, katalogų ir įvairių reklaminių lankstinukų ruošimas, dalyvavimas VPMF mugėse, verslo planų sudarymas, rinkos tyrimų atlikimas.

- *Finansų skyrius*. Dirbant skyriuje išmokstama fiksuoti firmos finansines operacijas, apskaičiuoti firmos veiklos rezultatus, užbaigti finansinės apskaitos ciklą. Šio skyriaus funkcijos – ūkinių operacijų bendrajame žurnale registravimas, darbo užmokesčio apskaičiavimas, finansinės veiklos rodiklių apskaičiavimas bei analizavimas, atsiskaitymų su banku ir tiekėjais tvarkymas, banko ataskaitų tikrinimas, mokėjimų biudžetui ir kt. institucijoms vykdymas. Vyriausybės nutarimų finansiniais klausimais taikymas.

Kraštovaizdžio dizaino studijų programos studentams įsteigtoje VPMF „Florameta“ veikia netipinis projektų skyrius, kuriame teikiamos želdynų projektavimo, įrengimo ir priežiūros paslaugos, rūpinamasi klientų interjero puošyba. Šiame skyriuje dirbdami praktikantai turi realią galimybę savo specialybines žinias bandyti pritaikyti imitacinėje firmoje.

Jauni specialistai, ateidami dirbtis į realias įmones neturi pakankamai darbo patirties, ne visada suvokia, ką reiškia darbo aplinka ar darbas komandoje, todėl įsidarbinus įmonėje jiems reikalingas gana ilgas adaptacinis laikotarpis. Realiomis sąlygomis veikiančiai įmonei tai kainuoja. Verslo praktinio mokymo firma, suteikdama praktikantams supratimą apie darbo organizavimą įmonėje, atskleisdama komandinio darbo ypatumus, suteikdama mokymo procese labiausiai trūkstamas žinias bei leisdama pačiam studentui pildyti realią dokumentaciją, dirbti su atitinkama biuro technika ir programine įranga, sudarydama jiems įgauti praktinės verslo patirties, prisideda prie verslumo ugdymo. Atlikę praktiką imitacinėje firmoje, jie suvokia vidinius verslo įmonėje vykstančius procesus, išmoksta pildyti dokumentus, planuoti skyrių veiklą, kontroliuoti vykdomus projektus. Studentams suteikiama galimybė realizuoti savąjį kūrybinės veiklos potencialą įgyvendinant projektus, rengiantis dalyvauti VPMF mugėse. Studentų motyvaciją dirbti VPMF lemia trys aukštesnio lygio poreikiai (Gražulis, 2005) – pasiekimų poreikis, priklausymo grupei (bendrumo) poreikis bei valdžios poreikis.

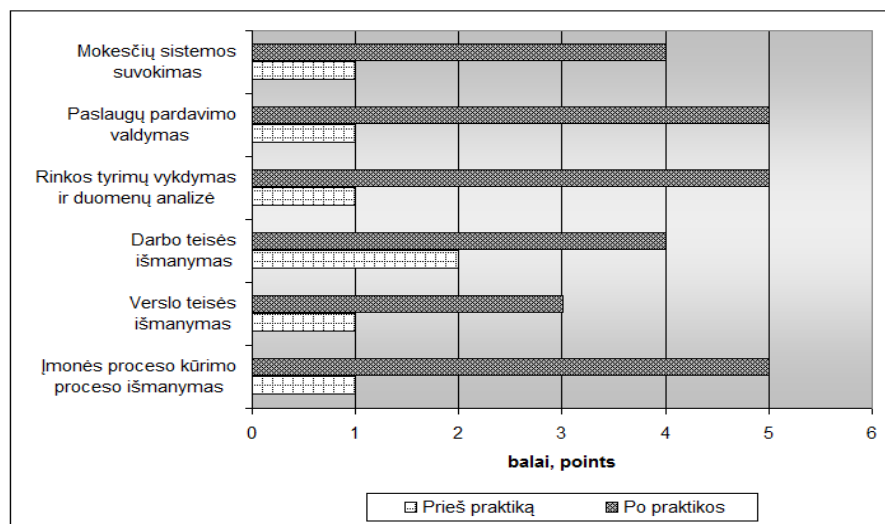
Atlikta anketinė apklausa parodė, kaip verslo praktika formuoja studentų suvokimą apie realius verslo procesus. Pirmame anketos klausime respondentų buvo klausama, ar verslo praktika suteikė jiems naujų žinių.

1 pav. Verslo praktikos svarba suteikiant naujas žinias
Fig.1. The importance of business knowledge for new grant

Analizuodami žinių svarbą matome (1 pav.), kad žinios, įgytos verslo praktikos metu, yra labai svarbios, net 86 % į šį klausimą atsakė „Taip“, ir tik 14 % atsakė „Iš dalies“.

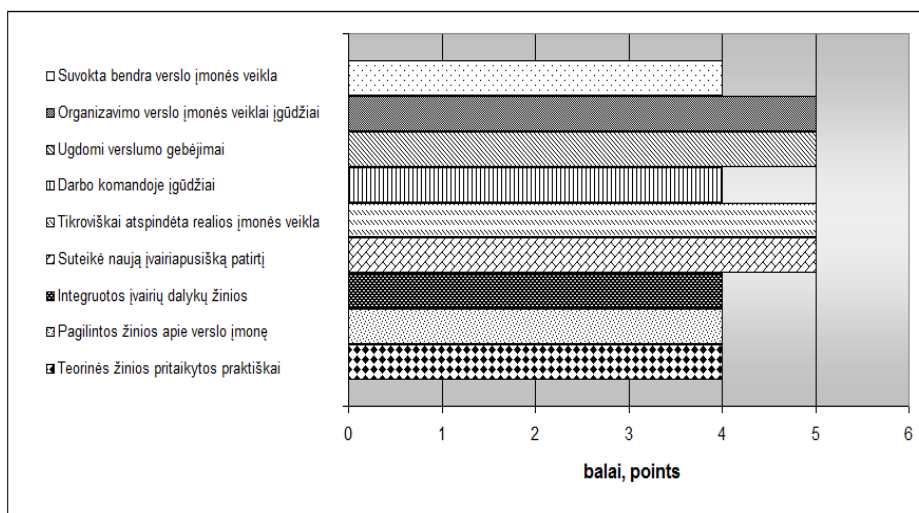
Kitu klausimu respondentų buvo prašoma pagal 5 balų skalę įvertinti komunikacinius gebėjimus, problemų sprendimus ir sprendimų priėmimą, gebėjimą dirbti taikomosiomis programomis, vadovavimo gebėjimą, organizacinius gebėjimus prieš praktiką ir po praktikos (2 pav.).

2 pav. Verslumo žinių vertinimas
Fig. 2. Entrepreneurship in the assessment of knowledge

Prieš atlikdami verslo praktiką respondentai verslumo žinias apie įmonės kūrimo procesą, verslo teisės išmanymą, rinkos tyrimų vykdymą ir duomenų analizę, paslaugų pardavimų valdymą, mokesčių sistemos suvokimą įvertino 1 balu, darbo teisės išmanymą – 2 balais. Po praktikos žinios apie verslo įmonės kūrimą ir valdymą pakilo iki 5 balų.

Siekiant išsiaiškinti VPMF veiksmingumą kraštovaizdžio dizaino studijų programos studentams bei absolventams adaptuojantis darbo rinkoje, buvo tiriama nauda, kurią gavo dalyviai, atlikę verslo praktiką (3 pav.).

3 pav. Nauda, kurią įgijo studentai verslo praktikos metu
Fig. 3. The benefits gained by the students on business practice

Aukštais balais respondentai įvertino gautas žinias ir įvairiapusę patirtį. Apklaustieji nurodė, kad verslo praktikos metu labiausiai ugdomi šie gebėjimai: komandinis darbas, savarankiškumas, darbas taikomosiomis ir specializuotomis programomis, sprendimų priėmimas, siekimas tobulėti, iniciatyvumas.

Apibendrinant tyrimo rezultatus pokalbio-interviu metu respondentai išsakė savo nuomonę:

- verslo praktika skatina dirbti produktyviai, kokybiškai;
- formuoja supratimą apie komandinio darbo privalumus – kiekvieno darbo sėkmė ir našumas priklauso nuo viso kolektyvo;
- verslo praktika išugdo įgūdžius, reikalingus pagrindinėms verslo funkcijoms atlikti įvairiose verslo srityse;
- atliekamos praktinės užduotys, susijusios su realių dokumentų pildymu;
- praktika leidžia susipažinti su realios verslo įmonės veikla.

Išvados

1. Kraštovaizdžio dizaino studijų programos studentai verslo praktikos metu imitacinėje įmonėje susipažįsta su verslo įmonės aplinka. Praktiniai gebėjimai įgyjami visose veiklos sferose, nes VPMF egzistuoja visi pagrindiniai tipiniai skyriai – finansų, rinkodaros, personalo, pardavimų. Įgyjami pagrindiniai verslumo įgūdžiai – organizavimo, planavimo, vadovavimo patirtis, gebėjimas dirbti savarankiškai ir kūrybiškai, komandinio darbo svarba įmonės pelningumui ir įvaizdžiui.
2. Atlikta rezultatų analizė parodė, kad darbas imitacinėje verslo praktinio mokymo firmoje įtakojo žymų asmeninių savybių, gebėjimų bei žinių apie verslumą pasikeitimą.
3. Gauti rezultatai parodė, kad verslo praktika VPMF „Florameta“ suteikia daug naudos kraštovaizdžio dizaino studijų programos studentams ruošiantis adaptacijai darbo rinkoje. Pokalbio metu išsakytas pozityvus požiūris į verslo praktiką, leidžia daryti prielaidą, kad įgūdžiai ir gebėjimai įgyti VPMF „Florameta“ palengvina kraštovaizdžio dizaino studijų programos studentų adaptaciją darbo rinkoje.

Literatūra

1. Bačiulytė R., Ignatonienė D., Ignatonis M. *Verslo praktinio mokymo firmų darbo patirtis*. Vilnius, 2009.
2. Europos komisijos komunikatas 2010 „Europa 2020: pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija“. Prieiga per internetą: http://www.esparama.lt/2007-2013/lt/es_ateitis/komunikatai.
3. Ežerskienė S. *Kokybės vadybos sistemos diegimas verslo praktinio mokymo firmoje (VPMF Studauto pavyzdžiu)*. Klaipėda, 2009.
4. Gražulis V. *Motyvacijos pasaulis – jo supratimo keliai ir klystkeliai*. Vilnius, 2005.
5. Grecevičius P., Olšauskas A.M., Genys J., Staševičiūtė R., Riepšas E., Dubra V., Kilijonienė A. Kraštovaizdžio architektūros specialistų rengimo Lietuvoje problemos ir tobulinimo aspektai. *Miestų želdynų formavimas. Mokslo darbai*, 1(7). Klaipėda, 2010. P. 81–87.
6. Kučinskienė J. Gatvių želdinių nauda ir būtinybė mieste. *Miestų želdynų formavimas '2006: gatvės želdiniai. Tarptautinė mokslinė-praktinė konferencija. Mokslo darbai*. Klaipėda, 2006. P. 53–56.
7. LR vyriausybės nutarimas „Dėl valstybinės švietimo strategijos nuostatų įgyvendinimo programa“. Žin. 2005, Nr. 12-39.
8. Nacionalinė jaunimo verslumo skatinimo 2007–2011 m. programa. Žin. 2007, Nr. 10-37.
9. Sakalas A., Šalčius A. *Karjeros valdymas*. Kaunas, 1997.
10. SimuLlith centras. [interaktyvus], [žiūrėta 2010-12-2]. Prieiga per internetą: http://sl.viko.lt/index.php?option=com_content&task=view&id=2&Itemid=9.

Business Practice (PMF) Influence on the Training of Landscape Design Specialists and Their Adaptation to the Labour Market

(Received in January, 2011; Accepted in March, 2011; Available Online from 18th of April, 2011)

Summary

Landscape Design professionals in Klaipėda State College are educated in entrepreneurial mindset. The entire educational process towards the final result - a person has to be developed independently and capable to act responsibly. Students of Business practice of Landscape Design study programme work on practical business simulation training company "Florameta. Here they get a real knowledge of the plant processes and learn how to properly complete documents, handle business correspondence, presentations and projects. In a simulation business practice firm established departments are as in a real company: personnel, purchasing, sales, marketing, finance and projects. Students first learn about the recruitment process: to be completed by the Europass CV, cover letter, submit any other necessary documentation constitute an employment contract. Further, each student continues to work in separate offices. Conducted survey showed that students in practical training company understand what processes are running real businesses. They are familiar with the peculiarities of the tax system and learn how to manage the sales process, market study, prepare for afforestation projects in accordance with customer orders. The obtained results showed that business practices have many benefits for the students of Landscape Design study programme in preparation and adaptation to the labour market. During the conversation there was expressed a positive attitude to business practices.